

Innovatief bezuinigen is geen denksport maar doesport

Ook al weten we nog niet wat de financiële gevolgen van de coronacrisis zijn, niks doen is nooit een goed idee. Bovendien hadden veel gemeenten al de nodige financiële uitdagingen vóórdát het virus uitbrak. Of het nu om bezuinigen, investeren of innovatie gaat: nu in actie komen helpt om financieel gezond te worden of te blijven.

Veel gemeenten hebben het financieel zwaar. Dat is niet zo gek, gezien de hoeveelheid opgaven die bij elkaar optellen: de energietransitie, het Klimaatakkoord, tekorten in het sociaal domein. Met de economische gevolgen van het coronavirus wordt de begrotingsopgave wel heel ingewikkeld. Conclusie: Voor gemeenten is het virus één kostenpost te veel ([NRC, 30-4](#)).

Je zou er moedeloos van worden. En toch dringen wij erop aan om geen paniekvoetbal te spelen. In gemeenten die stevige financiële beslissingen moesten nemen, hebben we gezien dat zij die in onzekere tijden actie ondernamen en doordachte en innovatieve stappen zetten, er uiteindelijk financieel beter voorstonden. Zo'n houding vraagt om lef en moed en is zeker niet makkelijk. Maar weet: het kan.

Dus, wil je:

- *paniekvoetbal voorkomen tijdens de begrotingsbehandeling terwijl je je wel zorgen maakt over de financiële toekomst van jouw gemeente?*
- *samen sterker uit de begrotingsexercitie komen en vooral wegblijven van het conflict?*
- *gezamenlijke budgetverantwoordelijkheid creëren, maar weten waar te beginnen?*
- *niet gedwongen worden tot een financieel gedreven strafexpeditie, door rücksichtsloos snijden, de kaasschaaf of de stofkam, maar wel waardegedreven keuzes maken?*

Dan zou je eens op een andere manier naar die begroting moeten kijken met de focus op duidelijke keuzes maken en wat er wel kan. Effectief bezuinigen doe je in onze ogen door waardegedreven naar je begroting te kijken om de maatschappelijke en organisatorische uitdagingen het hoofd te bieden. Inclusief de financiële. Nu en in de toekomst. Hieronder vind je vier essentiële elementen die jouw organisatie beter voorbereiden op een onzekere toekomst, maar waarin je toch kunt anticiperen op wat er op je af komt.

Element 1 - Het goede gesprek: gezamenlijke waarden en doelen bepalen

Op het gevaar af dat het wat zweverig klinkt: financiële gezondheid begint met het goede gesprek. Alleen door gezamenlijk het gesprek te voeren met raad, college, ambtelijke top en organisatie en zo de ambities, waarden en doelen van de organisatie te bepalen, kun je ervoor zorgen dat bezuinigen méér wordt dan alleen een boekhoudkundige exercitie. Te vaak zien we nog dat doelstellingen en ambities niet helder zijn geformuleerd of zelfs helemaal worden overgeslagen. En dat zie je terug in het uiteindelijke pakket van maatregelen, waarin geen scherpe keuzes worden gemaakt. We beseffen dat het nog niet zo eenvoudig is om het gesprek te voeren over wat we belangrijk vinden. Zulke gesprekken gaan immers vaak op het scherpst van de snede, en dat maakt kwetsbaar. Ons advies: heb het lef en de durf om ook het eigen werk of de manier van werken ter discussie te stellen. Het levert verbondenheid op die de organisatie in staat stelt om (in de volgende stappen) met open vizier te kijken naar de keuzes die gemaakt kunnen worden en naar wat er wél kan.

Element 2 - Echte keuzes maken

Waarschijnlijk bleek bij element 1 al snel dat jouw gemeente óf te veel wil, óf te weinig geld heeft om alles te kunnen doen. En dat betekent maar één ding: terug naar de essentie en scherpe keuzes maken. Voorbij het klassieke kaasschaven en er met de stofkam doorheen. Keuzes maken betekent ook dingen niet meer doen en daar expliciet over zijn. Centraal hierbij staat de opgave om creatief te zijn met schaarse middelen: met minder geld juist meer impact hebben. Voorbij het klassieke kaasschaven en terug naar de essentie

Element 3 - Innoveren en keuzes maken betekent besparen op de lange termijn

De reflex is om besparingen te zoeken zodra er sprake is van een financieel probleem. Vaak zijn dat kortetermijnoplossingen die direct leiden tot minder uitgaven. Dat lijkt misschien lucratief, maar het is wel degelijk van belang om verder te kijken dan het hier en nu. De naam zegt het al: kortetermijnoplossingen hebben vaak maar kort effect. Klaar zijn voor de uitdagingen van overmorgen vraagt om investeren en innoveren. Als je bij element 2 duidelijke keuzes hebt geformuleerd, dan zul je merken dat het vanzelf duidelijk wordt welke investeringen voor jouw gemeente lonend kunnen zijn. Daarbij moet je de kosten in tijd en geld van innovatie en investeringen natuurlijk wel voor lief nemen. Toch, als je dit doet, bouw je mee aan het (gezonde) voortbestaan van jouw organisatie en draag je blijvend bij aan de maatschappelijke doelen waar je voor staat.

Element 4 - Korte en lange termijn verbinden

Misschien heb je uit element 3 de conclusie getrokken dat de korte termijn er niet zo toe doet, en dat innoveren en investeren de magische formule is. Dat is natuurlijk niet zo. Korte en lange termijn zijn twee met elkaar verbonden sporen. Succesvolle organisaties weten in moeilijke tijden op korte termijn ruimte te vinden en op lange termijn investeringen te doen. Welke mogelijkheden er zijn, hangt vaak nauw samen met de 'bezuinigingshistorie' van de organisatie. Zijn er recent drie bezuinigingsrondes geweest, dan is de rek wel een beetje uit de begroting en is het moeilijker om op korte termijn de balans te herstellen. Juist dan is het goed om de gezamenlijke waarden en doelen, de gemaakte keuzes en de gewenste investeringen op het netvlies te hebben. Zij geven namelijk ook richting aan de quick wins op de korte termijn.

Routekaart

Het gedroomde resultaat van bovenstaande werkwijze zijn besparingen die op korte termijn lucht geven en tegelijkertijd ruimte bieden om op de lange termijn de gewenste maatschappelijke doelen te realiseren. Wil je hier mee starten, maak een routekaart op maat en zet concrete stappen. Want bezuinigen is geen denksport, maar een doesport!